



MNM

VAJDA IMRE

1900. július 24. Budapest – 1969. augusztus 30. Budapest

FŐBB TISZTSÉGEI


A Kereskedelem- és Szövetkezetügyi Minisztérium adminisztratív államtitkára	1946. június 16.–1947. július 18.
Az Országos Tervhivatal alelnöke	1947. július 18.–1948. augusztus 1.
Az Országos Tervhivatal elnöke	1947. augusztus 1.–1949. május 1.
Az Iparügyi Minisztérium adminisztratív államtitkára	1948. február 26.–1948. november 13.
Az SZDP pártvezetősége tagja	1948. március 8.–1948. június 12.
Az MDP KV tagja	1948. június 14.–1950. augusztus 16.
Az MDP PB tagja	1948. június 15.–1950. augusztus 16.
A Belkereskedelmi Minisztérium államtitkára	1949. június 1.–1950. augusztus 2.
Az MKKE Külkereskedelmi Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára	1956. szeptember–1965. augusztus

PÁLYÁJA

Apja, Vajda Lajos tisztviselő, később bankbizományos volt, fia 12 éves korában meghalt; anyját Weisz Szidóniának hívták.

Kereskedelmi iskolát végzett, diákévei alatt részt vett a Galilei Kör rendezvényein, 1917-ben belépett a Magyarországi Szociáldemokrata Pártba. Ugyanabban az évben érettségi után bevonult katonának, tiszti iskolára vezényelték, majd kivitték a frontra. 1918 őszén alakulata katonatanácsának tagjaként tért vissza Budapestre. 1919. márciusban vállalati munkástanács tag lett, a kommün alatt a magyar Vörös Hadseregben a századparancsnokságig vitte.

A Tanácsköztársaság bukása után az elsősorban növényi olajokkal, zsiradékokkal kereskedő Hollandia Rt.-nél sikerült állást kapnia, 1920-tól a vállalat bécsi központjában, majd egy ideig Amszterdamban dolgozott. 1921-ben a Hollandia Rt.-hez hasonló profilú Koch and Co. bécsi nyersanyag-behozatali vállalatnál helyezkedett el, s egészen 1938-ig a cég munkatársa volt. Bécsben tagja lett a szociáldemokrata Világosság-csoportnak, belépett Ausztria Szociáldemokrata Pártjába, 1926-tól egy évig a párt főiskoláján tanult. Részt vett az 1934. februári bécsi Schutzbund-felkelésben, amelynek leverése után rövid időre Budapestre utazott. Visszatérve a bebörtönzést elkerült baloldali szociáldemokratákkal együtt megalakították a Rote Front (Vörös Front) nevű szervezetet, amely 1935 elején egyesült a szintén illegális osztrák kommunista párttal, s Vajda rövidesen bekerült annak központi bizottságába. 1936. május 16-án a rendőr-



ség letartóztatta, bizonyítékok híján bírósági tárgyalásra nem került sor, de kiutasították Ausztriából. Cége ugyanakkor elintézte, hogy ideiglenes tartózkodási engedéllyel továbbra is Bécsben maradhasson. 1938. márciusban, az Anschluss után tért haza Magyarországra, és Riedl Miklós budapesti vállalatánál lett cégvezető. 1944. májusban behívták munkaszolgálatra, az október 15-i nyilas hatalomátvétel után megszökött, s a szovjet csapatok megérkezéséig Budapesten bujkált.

1945. áprilistól novemberig az SZDP értelmiségi titkárságát vezette. 1945. augusztustól a 21 fős pártvezetőség tagja, a gazdasági bizottság elnöke volt. 1945. novemberben nemzetgyűlési képviselővé választották (1950-ig maradt a parlament tagja), decemberben a Kereskedelmi- és Szövetkezetügyi Minisztérium osztályfőnökévé, 1946. júniusban adminisztratív államtitkárává nevezték ki. 1947. júliustól az Országos Tervhivatal alelnöke, 1947. augusztustól elnöke volt, 1948. február és november között az Iparügyi Minisztérium adminisztratív államtitkára tisztét is betöltötte.

1947-1948-ban a kommunista párttal való fúziót szorgalmazó baloldali szociáldemokrata csoport tagja volt, ugyanakkor gyakran képviselte az SZDP-t nyugat-európai szocialista konferenciákon is. 1948. február 21-én pártja nevében Marosán György és Révész Ferenc mellett ő írta alá a Magyar Kommunista Párt megbízottaival az – akkor még titkos – egyesülési dokumentumot. Az SZDP XXXVI. kongresszusán (1948. március 6-8.) a pártfúzió híveként bekerült a 21 fős vezetőségbe, 1948. március 10-én a két párt közös Politikai Bizottságába. 1948 júniusában a Magyar Dolgozók Pártja alakuló kongresszusán a Központi Vezetőség és a Politikai Bizottság tagjává választották. 1949. júniustól a Belkereskedelmi Minisztérium államtitkára volt.

A volt szociáldemokraták ellen indított persorozat keretében 1950. augusztus 2-án az Államvédelmi Hatóság letartóztatta. 1950. november 24-én a Budapesti Büntető Törvényszék a Szakasits Árpád és társai per harmadrendű vádlottjaként koholt vádak alapján („háborús büntett, kémkedés és a demokratikus államrend megdöntése és a devizagazdálkodás szabályainak megsértése”) életfogytiglani fegyházbüntetésre ítélte, amelyet december 11-én a Legfelsőbb Bíróság is megerősített. 1956. március 29-én büntetése félbeszakításával kiszabadult, 1956. június 27-én a perújítási tárgyaláson bűncselekmény hiányában felmentették a vádak alól. A forradalom alatt 1948-as szerepe miatt nem vonták be az SZDP újjáalakításába. 1956. decemberben Horváth Zoltánnal és Justus Pállal közösen memorandumot juttattak el Marosán Györgyhöz fenntartásaikról, követeléseikről, s esetleges kormányzati szerepvállalásuk feltételeiről. Az elutasítás ellenére az ENSZ-be küldött delegáció tagjaként vállalta a magyar kormány képviseletét.

1956. szeptembertől 1965. augusztusi nyugdíjba vonulásáig a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem külkereskedelmi tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára volt. 1959-ben elnyerte a közgazdaság-tudományok kandidátusa, 1963-ban a közgazdaság-tudományok doktora fokozatot, 1967. májusban a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja lett.

1963-ban az újjászervezett Magyar Közgazdasági Társaság elnökévé, 1966-ban az MSZMP KB Közgazdasági Munkaközösségének tagjává választották. Részt vett az új gazdaságirányító rendszer kidolgozásában. Egy 1968. januári londoni előadásában a gazdasági mechanizmusról szólva a magyarországi külföldi árubehozatal bővítése érdekében akár IMF-hitel felvételét is magyar érdekek nevezte, amiért az MSZMP PB figyelemztetésben részesítette.

FŐ MŰVEI

Van-e harmadik út? Világosság Nyomda, Budapest, 1947.

Nemzetközi kereskedelem. Közgazdasági és Jogi Kiadó, Budapest, 1959.

Szocialista külkereskedelem: a KGST és a szocialista nemzetközi munkamegosztás. Közgazdasági és Jogi Kiadó, Budapest, 1963.
Magyarország és a világ kereskedelme. Közgazdasági és Jogi Kiadó, Budapest, 1965.

FORRÁSOK

Az MDP Politikai Bizottsága 1950. augusztus 10-i ülésének jegyzőkönyve. Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára. M-KS 276. fond 53/58. őrzési egység. http://www.digitarchiv.hu/faces/frameContentGenerator.jsp?ADT_ID=39787&MT=1 (A letöltés ideje 2015. január 24.)
A Szakasits Árpád és társai per felülvizsgálati anyaga. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára 2.1. III/1 a–d (V-143387/1-4.).

IRODALOM

Dr. Vajda Imre, 1900–1969. *Népszabadság*, 1969. augusztus 31.
Urbán Károly: Vajda Imre, 1900–1969. *Pártélet*, 1980/7.
Segédkönyv a Politikai Bizottság tanulmányozásához. Szerkesztette Nyíró András. Interart Stúdió, Budapest, 1989. 318.
A Magyar Tudományos Akadémia tagjai. III. kötet. R–Zs. Főszerkesztő Glatz Ferenc. MTA Társadalomkutató Központ–Tudománytár, Budapest, 2003. 1348–1349.
Az 1947. szeptember 16-ra összehívott Országgyűlés almanachja. 1947. szeptember 16.–1949. április 12. Főszerkesztők: Marelyn Kiss József–Vida István. Szerkesztette Horváth Zsolt és Hubai László. Magyar Országgyűlés, Budapest, 2005. 437–438.
B. Kádár Zsuzsanna: *Elrabolt remények: a magyar szociáldemokrácia a párt felszámolása után.* Napvilág Kiadó, Budapest, 2012.